

СССР-эй Министруудэй Сөведэй ажал-ябуулгыг найшааха тухай

Советскэ Социалистическэ Республиканыудай Союзай Верховно Сөведэй тугтоохонь: 1. СССР-эй Министруудэй Советтэй ажал-ябуулгыг найшааха, 2. Гүрэнгэ удариха уялануудыг бэлдүүлхэ ябадалыг саашаа даашы үргэлжлүүлхыг Советскэ Социалистическэ Республиканыудай Союзай Министруудэй Советтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Түрүүлгшэ Н. ШВЕРНИК, СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1950 оной июнин 10.

СССР-эй Верховно Сөведэй мэдүүлгэ

Союзай Сөведэй ба Национальностнуудай Сөведэй 1950 оной июнин 19-нэй хамтархан заседани дээрэ абтаба

Г-н И. Фаржин түрүүлгэ дор эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэй конгрессэй Саг үргэлжын Комитетэй делегацие СССР-эй Верховно Сөведтэ угажа абан тухай ба атомна эбсэг хорихо, энэ хорилтыг сахиха ябадала уласхоорондын хатуу хиналтыг тогтоохо ба агрессин болон хүнүүдыг олоор худалтын энэ эбсэгтэ түрүүлэн хэрэглэһэн правительствыг сэргээг гэмтэн гэжэ сонсохыг уржалһан Саг үргэлжын Комитетэй Стокгольмскэ сессини уряа тухай депутат В. В. Кузнецовой мэдээлтыг сонсоод, СССР-эй Верховно Совет Саг үргэлжын Комитетэй дурдахалуудыг найшааһан тухайгаа нэгэн ханалаар мэдүүлэн.

Эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэй конгрессэй Саг үргэлжын Комитетэй эдэ дурдахалуудыг бүхэ арадуудай шуала эрилтэнүүдтэ ба бүхэ дэлхэй дээрэ бата бэхи ба удаан сагай эб найрамдал тогтоохо гэхэн тэдэнэй эрмэлзэлгэдэ бүрин харюусана.

Эб найрамдал тээшэ советскэ арадай хэлбэршээ, түүн дура зоригыг мэдүүлэн, СССР-эй Верховно Совет эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэй

конгрессэй Саг үргэлжын Комитетэй дурдахалуудыг бэлдүүлхэ талаар шуала арга хэмжээнүүдыг эсхөбн гүйсэдхэхэ хэрэгтэ бусад гүрэнүүдэй хуули гаргалтын органуудтай харилсаа ажаллахаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлэн.

Арадуудай хоорондох хани харилсаа ба эб найрамдалай түлөө саг үргэлжэ тэмсэдэг Советскэ Правительство хадаа арадуудай хоорондох эб найрамдалай ба хани барисаанай харилсаануудай энэ политикныг саашаа даашы бата зоригтойгоор ябуулха, бүгдэлгын эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүй байха ябадалыг хангахыг тула Нэгэдэмэл Нацануудай Организацияар дамжуулан шуала хэмжээнүүдыг уридшалан абаха ба бусад бүхэ аргануудыг ашаглаха байха бээ гэжэ СССР-эй Верховно Совет этигэн найдана.

Гэхэтэй хамта СССР-эй Верховно Совет хадаа эб найрамдалай тала баригшадай хүдэллэн, нэн түрүүндэ эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэдэлхэй конгрессэй Саг үргэлжын Комитетэй Стокгольмскэ уряа бүхэ советскэ аралай нэгэн ханалта дэмжэлгыг абаха байха гэжэ найдана.

СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Указуудыг баталха тухай ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республиканыудай Союзай Верховно Сөвет ингэжэ тогтоохонь:

1. СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй нимэ Указуудыг баталха гэбэл:

«Гүрэнэй түсбэлгын комиссиэ СССР-эй Министруудэй Сөведэй Гүрэнэй түсбэлгын комитет болон шэнээр эмхидхэхэ тухай» 1948 оной январин 9-нэй; «Арадай ажахыг материално-техническэ талаар хангаха тухай» 1948 оной январин 9-нэй; «Арадай ажахыг материално-техническэ талаар хангаха тухай» СССР-эй Министруудэй Сөведэй Гүрэнэй комитетдэ байгуулха тухай» 1948 оной январин 9-нэй; «Арадай ажахыг материално-техническэ талаар хангаха тухай» СССР-эй Министруудэй Сөведэй Гүрэнэй комитетдэ байгуулха тухай» 1948 оной январин 9-нэй;

«Городской барилгын нийтэ союзна Министерствыг байгуулха тухай» 1949 оной июнин 1-нэй; «СССР-эй Ухан-Сэрэгэй Министерствыг байгуулха тухай» 1950 оной февралин 25-ай; «СССР-эй Хлопководствын Министерствыг байгуулха тухай» 1950 оной апрелин 5-ай; «СССР-эй Министруудэй Сөведэй барилгын хэрэгүүдыг эрхилжэ Гүрэнэй комитетдэ байгуулха тухай» 1950 оной майн 9-эй;

2. СССР-эй Конституциин 70, 77 ба 78-дахи статьянуудта зохихо хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдыг оруулжа, эдэ статьянуудыг ингэжэ бэшэхэ:

«Статья 70. СССР-эй Министруудэй Совет СССР-эй Верховно Сөведээр нимэ составтайгаар байгуулагдана гэбэл:

СССР-эй Министруудэй Советтэй түрүүлгшэ;

СССР-эй Министруудэй Сөведэй түрүүлгшын орлогшонор;

СССР-эй Министруудэй Сөведэй Гүрэнэй түсбэлгын комитеттэй түрүүлгшэ;

Арадай ажахыг материално-техническэ талаар хангаха тухай СССР-эй Министруудэй Сөведэй Гүрэнэй комитеттэй түрүүлгшэ;

СССР-эй Министруудэй Сөведэй барилгын хэрэгүүдыг эрхилжэ Гүрэнэй комитеттэй түрүүлгшэ;

Искусствонуудай хэрэгүүдыг эрхилжэ комитеттэй түрүүлгшэ».

«Статья 77. Нийтэ союзна Министерствонүүдтэ нимэ Министерствонүүд хамаадана гэбэл:

Авиационно промышленностин; Автомобильна ба тракторна промышленностин; Гадаадын худалдаа наймаанай; Ухан сэрэгэй; Эбсэбжэлгын; Геологин; Городской барилгын; Гүрэнэй эдэ хоолой ба материална резервнүүдтэй; Бэлдхэлнүүдтэй; Машина бүтээлгын ба прибор бүтээлгын; Металлургическа промышленностин; Далайн флотой; Нефтяной промышленностин; Хэлхэ холбооной хэрэгсэлнүүдтэй промышленностин; Зам харилсаанай; Мүрэнэй флотой; Хэлхэ холбооной; Хүдөө ажахын машина бүтээлгын;

Станок бүтээлгын; Барилгыг ба харгын машина бүтээлгын;

Машина бүтээлгын предприятинуудай барилгын;

Хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын;

Судно бүтээлгын промышленностин; Транспортна машина бүтээлгын; Ажалай резервнүүдтэй; Хүндэ машина бүтээлгын; Нүүрнэй промышленностин; Химическэ промышленностин; Электропромышленностин; Электростанцинуудай;

«Статья 78. Союзна-республиканска Министерствонүүдтэ нимэ Министерствонүүд хамаадана гэбэл:

Дотоодын хэрэгүүдтэй; Сэрэгэй; Дээдэ эрдэмэй; Гүрэнэй шалгалтын; Гүрэнэй аюулгүйн; Эдуурье хамгаалгын; Гадаадын хэрэгүүдтэй; Кинематографин; Хүндэ промышленностин; Ой молоной ажахын; Ой молоной ба саарһанай промышленностин; Мяханай ба хүнэй промышленностин; Эдэ хоолой промышленностин; Барилгын материалнуудай промышленностин; Загаһанай промышленностин; Хүдөө ажахын; Совхозуудай; Худалдаа наймаанай; Финансуудай; Хлопководствын; Юстициин.

СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Түрүүлгшэ Н. ШВЕРНИК, СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1950 оной июнин 17.

СССР-эй Конституциин (үндэһэн хуулиин) 42 ба 43-дахи статьянуудта хубилалтануудыг оруулха тухай ХУУЛИ

Союзай Сөведэй түрүүлгшын дүрбэн орлогшонорыг Союзай Сөведэй хунганантай ба Национальностнуудай Сөведэй түрүүлгшын дүрбэн орлогшонорыг Национальностнуудай Сөведэй хунганантай дашарамдуулан, Советскэ Социалистическэ Республиканыудай Союзай Верховно Совет СССР-эй Конституциин (үндэһэн хуулиин) 42 ба 43-дахи статьянуудта зохихо хубилалтануудыг оруулжа, эдэ статьянуудыг нимээр бэшэхэ гэжэ тогтоохонь:

«Статья 42. Союзай Совет Союзай Сөведэй түрүүлгшын ба тэрэнэй дүрбэн орлогшонорыг хунганна».

«Статья 43. Национальностнуудай Совет Национальностнуудай Сөведэй түрүүлгшын ба тэрэнэй дүрбэн орлогшонорыг хунганна».

СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Түрүүлгшэ Н. ШВЕРНИК, СССР-эй Верховно Сөведэй Президиумэй Секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль, 1950 оной июнин 17.

НОНИН ЭЛИДХЭЛ

Улан-Удын Ленинэй орденго паровозо-вагонно заводой парткабинетэй лекционно зал соо заводой элбэгчидэй зүблөөн болобо. Энээн дээрэ городой главна архи-

тектор нүхэр Павлов Улан-Удэдэ хэдхэн реконструкци ба шэнэ барилганууд тухай ехэ нонин элидхэл хээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад городыг реконструкцилгын түсбэтэй найнаар танилсаһан байна. Тэдэниг Мухинска улцада хэдхэн барилганууд ехээр хонирхуулба.

Тус улца ПВЗ-гэй соцгородоктой городой центрыг холбохо трамвайна линитэй болохо юм. Мүн эндэ 3—4 даххар гоё найхан гэрнүүд баригдахаар хараалагданхай.

С. Черненко.

„БУРЯТ-МОНГОЛЫ УЧЭН“ 2. 1950 оной июнин 24.

Республикын аймагуудта пар хахалагын ябаса тухай

БМАССР-эй хүдөө ажахын Министерствын мэдээн

1950 оной июнин 20.

Аймагууд	Түсбэй аюулгын (процент)
1. Закаменай	96,7
2. Кабанскын	95,8
3. Байкало-Кударын	91,0
4. Иволгын	90,0
5. Тунхэнэй	84,9
6. Бичурин	74,7
7. Сэлэнгын	71,4
8. Тарбагатайн	70,1
9. Прибайкальска	69,6
10. Хэжэнгын	68,0
11. Заиграйн	62,9
12. Эдэн	55,0
13. Хорин	53,0
14. Яруунын	49,8
15. Мухаршэбэрэй	45,4
16. Торин	44,6
17. Кударын	43,0
18. Кяхтын	37,1
19. Курумканай	35,7
20. Баргажанай	27,6

ЗЭДЫН АЙМАГТА

УБНЭ ХҮРЯАЛГЫЕ НАИН БЭЛДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТАХАНЬ

Энэ жэлдэ Боргойн совхоз хэээ хэээнэйхнээ эртэ үбнэ хуряалгада бэлдхэлэйнгээ хүдэлмэринэ дүүргэбэ.

Мүнөө 47 сенокосилка, 24 морин тармуур, 9 колёсно тракторнууд найн шанартайгаар заһабарилганхай. Тэршэлэн аса, тармуур хажуур гэхэ мэтэ зэр эмсэгүүд хүсэд хүрхөөр бэлдхэгдээ.

Наяхан совхозой директор нүхэр Мельников үбнэ хуряалгын үедэ хэдхэн ажалай түсбэ табяад, фермнүүдыг эрхилжэ шадтайгээ хамта зүбшэн хэлсэһэн байна.

ПИОНЕРСКЭ ЛАГЕРЬ ХҮДЭЛМЭРИЛЖЭ ЗАХАЛАА

Зэдэ голой эрье шалар, гоё найхан нугада эмхидхэгдэн аймагай пионернүүдэй лагерята 50 гаран хурагшад амаржа байна.

Пионерскэ лагерин дэргэдэ спортивна талмай, библиотекэ хүдэлмэрилжэ.

60 ГҮҮДНЭЭ 60 УНАГА АВАХАНЬ

Боргойн сомоной Сталиной нэрэмжэтэ колхозой эрхим адуушан Лубсан Цыдыпов өөрынгөө эрхим ажалаар бусалта үлгэр жэшээ харуулна. Энэ нүхэр нёдондо жэлдэ 54 гүүннээ 54 унага абажа, бүрэн бүтээн тэжээһэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 60 гүүднээ 57 унагадыг абаад, үшөө 3 унагадыг абахаар хүлээжэ байна.

Нүхэр Цыдыпов гүүнэй 4 жэд соо колхоздоо 180 гаран толгой унагадыг үгэһэн байха юм.

Д. Чимитов.

Кварталайгаа түсбэ уридшалан дүүргэбэ

Курбын леспромхозой коллектив гүрэндөө найн шанартай барилгын модо элбэг ехээр үгэжэ байна. Июньин 15-най мэдээгээр тус леспромхозой коллектив энэ жэлэй хоёрдох квартилайгаа даалгабарие 117 процент дүүргэбэ.

Модо бэлдхэлэй участогууд хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мурсыөөндэ Баруун-Асын участок (начальнигынь Кожевников) түүрү нуури эзэлэ. Нүхэр Кожевниковэй эрхилдэг энэ участок хоёрдох квартилайгаа даалгабарие 135 процент дүүргэһэн байха юм.

Б. Намжилон.

Шэнэ уялануудыг абаа

Улан-Удын ПВЗ-гэй хүдэлмэриншэд, техникүүд ба инженерүүд түмэрзайхидай үдэрыг ажалай эрхим амжалтануудаар угтахын түлөө тэмсэжэ, мүнөө заводой бүхэ цехүүд социалистическэ мурсыөөндэ орожо, май нарада абанай уялануудайнгаа условинуудыг шэнжэлжэ байна. Экспедицидэ хабаадагшад Московско университеттэ эмхидхэгдэн минералуудай музейдэ табигдаха материалнуудыг суглуулха юм. Археологууд ба этнографуудай 9 экспедици Кавказ, Молдави, Бурят-Монгол, Казахстан болон Киргиз руу элгээлхэ байна. Эрдэмтэд болбо Сталинска шангай лауреат профессор С. П. Толстовой хүтэлбэри дор Дунда Азида эртэ урда сагай Хорезмын райондох малталгыг үргэлжлүүлэнэ. Смоленскэ шадар Гнезловско Курганна группа гэлэгыг шудалжа байгаа археологическэ хүдэлмэри тусгаар хонирхолтой байха юм. Малталган задаалагдан добуун дорһоо эртэ

Иранска правительствын нотодо СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ХАРЮУ

Июнин 20-до, Ирандахн Советскэ Посольство имэ удхатай нотые Иранска Правительствода эльгэбэ:

«Энэ оной майн 18-най нотодо харюу болгон, СССР-эй Посольство Советскэ Правительствын даалгабаряар Иранай Правительствода ингэжэ мэдээснэ:

Иранда байгуулагдан «Иранска нефтин акционернэ общество» ажал-ябуулга тухай энэ оной апрел нарада иранска хэблэлдэ хэдэн мэдээлэлүүдэй толилодондо ябадалда Иранска Правительствын анхаралыг Советскэ Правительство майн 14-нэй ното соогоо хандуулан байгаа. Дээрэ заагдан «Иранска нефтин акционернэ общество» хадаа түрүүшын ээлжэндэ, Хорсанай хойто тала, Горган, Мазандеран ба Гилян, тайлбарилан хэлхээдэ, Советскэ Союзтай хилэ залгадаг районуудыг өөртөө оруулан №1 зона гэдэгтэ топографическа хүдэлмэринүүд, геологическа бэлдэрлэнүүд ба аэрофотосъемконуудыг хэээ тушаа гадаадын предприятинуудтай контрактнуудыг баталжа байна гэжэ иранска хэблэлэй эдэ мэдээлэлүүд соо заагдан юм. Тэрэннээ гадна, Иранай 7 жэлэй түсбэыг зохиён бэлдүүлжэ Түсбэлгын организаци хадаа Советскэ Союзтай хилэ залгадаг Горганай зүүн-хойто талын, Мазандоранай ба Гилянй баруун-урда талын районуудай картануудыг зохиохо ба геологическа болон промышленна, тэршэлэн сэрэгэй зорилгонуудаар аэрофотосъемочно хүдэлмэринүүдыг хэээ талаар торгнуудыг зарлаха тухай Тегерандахн Советскэ Посольстводо энэ оной март нарада мэдээсэһэн байгаа гэжэ Советскэ Правительствын ното соо заагдан юм.

Эдэ бүхэ хүдэлмэринүүдын, Посольствын ханамжаар, гадаадын нуоунуудаар бэшэ, харин, Иранаар өөрөөр хэгдэхэ ёһотой гэжэ Советскэ Посольствын мэдүүлһэн болобошэ. Иранска Правительство сэргэй удхашанартай хэмжээ-ябуулануудыг советско-иранска хилын зүбшанай районуудта бэлдүүлжэ үргэлжлэһөөр байна гэжэ Советскэ Правительство Иранска Правительствын анхаралыг тэршэлэн хандуулан байгаа. Тинхээдэ эдэ хэмжээ-ябуулануудыг бэлдүүлжэ хэрэгтэ гадаадын, тусгаарлабал, американска мэргэжэлтэд хабаадуулагдана. Ирандахн гадаадын дээрэ дурсагдан түүлөөлгшэдэй ажал-ябууланг СССР-эй хилынүүдтэ аюул ушаруулжа болохо байһан тушаа Советскэ Правительство аяр 1948 оной январин 31-нэй ното соогоо Иранска Правительствоын анхаралыг хандуулан юм гэжэ заагдаба.

Иранска Правительствын дээрэ заагдан хэмжээ-ябуулануудыг 1921 оной февралин 26-най Советско-Иранска Договороор хараалагдан СССР-эй ба Иранай хоорондох хүршэ ёһотой найн харилсаануудта таарахагүй зорилгонуудтай байна гэжэ энэ оной майн 14-нэй ното соо мэдүүлгэдэб. Энэнтэй дашарамдуулан Советскэ Правительство хадаа нэн бололон зохиондуй байдлыг арилгаха тушаа шуала хэмжээ-ябуулануудыг абахыг Иранска Правительствоаа хүлээн гэжэ мэдүүлһэн бэлэ.

Майн 16-да Советскэ Правительство заагдан нотын толилодохо үдэртэ, Вашингтондо СНА-гэй Гүрэнэй Департаментын түлөөлгшэ Иранай Правительствода Советскэ Правительствын эльгээһэн майн 14-нэй нотыг прессконференци дээрэ тайлбарилжа зуураа, «долоон жэлэй түсбэыг

бэлдүүлжэ зорилгоор Иранска Правительство Иранай хойто талад нефтяной скважинануудыг бэлдэрэн малтаха тухай американска кампанитай контракт баталаа гэжэ мэдүүлһэн юм.

«Иранска нефтин акционернэ общество» американска фирмэнүүдэй контракт баталан баримтыг США-гэй Гүрэнэй Департаментын заагдан мэдүүлжэ тална. «Иранска нефтин акционернэ общество» хэмжээ-ябуулануудыг американска мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар Иранай хойто районуудта бэлдүүлжэ юм гэжэ госдепартаментын энэ мэдүүлгэн тэршэлэн батална. Энээн тушаа Советскэ Правительствын майн 14-нэй ното соо заагдан байгаа.

Гэбшэе, гадаадын мэргэжэлтэдыг хабаадуулха талаар «Иранска нефтин акционернэ общество» ажал-ябууланг швейцарска фирмэн мэргэжэлтэдэ алба хэээр уриалаа ябадалаар хизаарлагдан хэблэһэн майн 18-най ното соо мэдүүлгэдэ Тинн Иранай гансахан зүүн-урда районуудта бэлдэрлгын хүдэлмэринүүд аюулагдана гэжэ заагдан байгаа. Иранска Правительствын энэ баталагшан Советскэ Правительствон ното соо мэдээсэһэн баримтануудта, тэршэлэн США-гэй Гүрэнэй Департаментын түлөөлгшын дурсагдан мэдүүлгэдэ зүришэнэ.

Аэрофотосъемочно хүдэлмэринүүд тушаа Советскэ Правительствон ханаагаа ехээр зобохон ушарһаа, советскэ иранска хуурай хэлдэ дүтэ байгаа районуудта аэрофотосъемочно хүдэлмэринүүд срондо топографическа хүдэлмэринүүдыг аюулула гэжэн заагдан Иранай түсбэлгын организацидэ үгтөө гэжэ Иранска Правительствын ното соо тэршэлэн хэлгэднэ.

Дээрэ заагдан үндэһөөр, Иранска Правительствын тинмэ мэдүүлгэн хангалтатай гэжэ мэдэрдэгшэ шадхагай байна.

Ирандахн американска сэргэй ба бусад түлөөлгшэдэй ажал-ябууланг Иранска США-гэй сэргэй-стратегическэ база болохо байһан ябадалда Иранска Правительствын анхаралыг хандуулан, Иранай Правительствода СССР-эй Правительствын эльгээһэн 1948 оной январин 31-нэй ното тушаа хэлэхэ болоо наа, хойшонки баримтанууд хадаа энэ оной майн 18-най Иранска Правительствын ното соо хэлгэдһэн мэдүүлгэдэ зүришэнэ. Советскэ Правительствын дурсагдан баталалтын бүрин үндэһэн баримтагай байһан тухай тэршэнэ.

Дээрэ дурсагданай дашарамдуулан Советскэ Правительство хадаа Советскэ Союзтай хилэ залгадаг районуудта, иранска засагаархидай өөһэднэ мэдэрһэн ёһоор сэргэй удхашанартай ба гадаадын тусгаарлабал америкска түлөөлгшэдэй хабаадалгатайгаар аюулагдана байгаа хэмжээ-ябууланууд СССР-эй хилынүүдтэ аюул ушаруулжа болохо ба дээрэ заагдан районуудта аюулагдана гэжэ байгаа тинмэ хэмжээ-ябуулануудыг 1921 оной февралин 26-най Советско-Иранска Договороор хараалагдан СССР-эй ба Иранай хоорондох хүршэ ёһотой найн харилсаануудта таарахагүй зорилгонуудтай байна гэжэ Иранска Правительствын анхаралыг хандуулхыг шуламд, тоолоно.

Тинмэнээ, нэн бололон зохиондуй байдлыг арилгаха тушаа хэмжээ-ябуулануудыг Иранска Правительствын абаха шуала байһан тухай өөрынгөө мэдүүлгыг Советскэ Правительство батална.

Московско университедэй научна экспедици

М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Московско гүрэнэй университет научна экспедицинуудыг олоор ябуулба. Тэрэндэ профессорүүд, багшанар, аспирантууд ба олонхи факультетүүдэй студентнэр хабаадалсана.

Геологуудай арбаад экспедици бэлдхэгдээ. Тэдэнэр ороной элдэб районуудай газарай бүридэл, байгалин газууд ба нефть гараха газарнууд, хадын породануудыг шэнжэлжэ байна. Экспедицидэ хабаадагшад Московско университеттэ эмхидхэгдэн минералуудай музейдэ табигдаха материалнуудыг суглуулха юм.

Археологууд ба этнографуудай 9 экспедици Кавказ, Молдави, Бурят-Монгол, Казахстан болон Киргиз руу элгээлхэ байна. Эрдэмтэд болбо Сталинска шангай лауреат профессор С. П. Толстовой хүтэлбэри дор Дунда Азида эртэ урда сагай Хорезмын райондох малталгыг үргэлжлүүлэнэ. Смоленскэ шадар Гнезловско Курганна группа гэлэгыг шудалжа байгаа археологическэ хүдэлмэри тусгаар хонирхолтой байха юм. Малталган задаалагдан добуун дорһоо эртэ

урдын зэр эмсэгэ, барсга эбэ, эрх шүүлэй ба эхэнэрүүдэй нийлэн олон гоёлто, мүнгэн монетнууд олодон байха юм. Мүн шабар амһартада Х зуун жэлэй эхин үеһэ ород бэшгэ хэбээрээ үлгэрэн байгаа. Энэ хадаа эртэ урда сагай ород бэшгэй памятник болоно.

Олон научна хүдэлмэрилгэдэ эртэ урда сагай славянуудай хунжа байһан — Азовы шадар, мүн хойто Донец ошохонь. Арадай аман үгнүүдыг шудалхын тула Ульяновска, Ивановска ба бусад областнуудта дүрбэн экспедици эльгээгдэхэ байна. Энэ экспедицинын материал диалектологическа атласай ээлжээтэ томдо толилодо дохо юм.

100 гаран профессорүүд научна хүдэлмэрилгэдэ ба студентнэр Камышин—Сталинград ай гүрэнэй модохамаалжа полосата райондай газарай нууруу, хурьһэ, ургамалай ба амгитанай аймагыг шэнжэлжэ байна. Биологууд, газарай хурьһэ шэнжэлгшэд ба географууд ошон газарнуудтаа научна консултаци эмхидхэхэ юм.

(ТАСС)

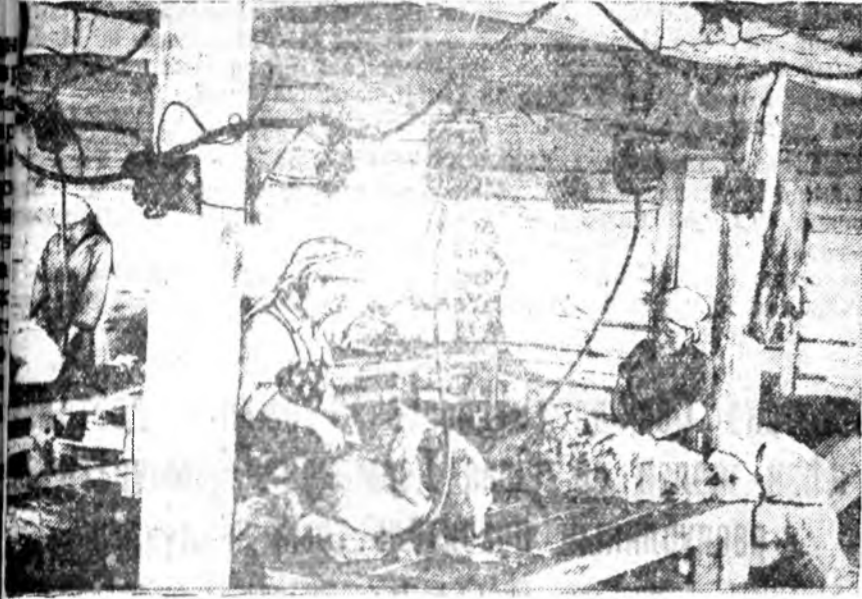

АРТЭЛИЙН ЗАМААР ЖАРГАЛ ЕРЭЭЭТ

☆☆

☆☆

☆☆

1. Электривчээр нооно хайшалаа. 2. Колхозой клуб соо.

Ярууны аймагтай Молотовой нэрэмжэтэ колхоз хадаа манай республикын түрүү колхозуудай нэгэн юм. Хүдөө ажыхын энэ артелиин тогтоонхоо хойшо мүнөөдөр хорин жэл гүйсэбэ.

Тиин тус колхозой хорин жэлдэ туйлахан амжалтанууд тухай зарим тэдэ материал доро толилолдо. Эдэ материалууд хадаа колхозно байгуулагтын хэды ехэ хүсэтэй байхан тухай, тэрэнэй ашаар малша бурядуудай ажибайдалай үнд-хөөрөө найжархан тухай хэлэнэ.

Зол жаргал гэртэмнай ороо...

(Мунко Цижилович Цижилов хөөрэнэ)

— Сталиной замаар илалта эрэдэг, Артелиин замаар жаргал эрэдэг,—

гэнэ энэ үнэн сэсэн оньһон үгэ хадаа халима дүүрэн зол жаргалтай, үргэн ехэ эрхэ сүлөөтэй болоһон бурят-монгол арадай омог баяр сооһоо түрөө. Агуухэ баатар Сталин багшынгаа хүтэл-бэрээр бидэнэр гайхамшата ехэ-үүд илалтанууды туйлаад, артелиингэ харуул найхан замаар улам урагшаа дабшажа ябанабди.

Би—жиирэй хонишон хүм. Колхозойнгоо хонин дээрэ үнн удаанай хүдэлмэрилнэб. Арад зондо үхэл үбшэн, ядарал зоболон. Хүдхэр гашуудал асаржа байһан хараалта муухай хаанта засаг үнн хада хосорон талаа. Октябрьска социалистическэ революциин ашаар бидэнэр шэнэ байдалтай, зол жаргалтай болообди. Ухиг бүднэй барандаа хургуулида хурана. Тэдэниие нарата найхан коммунизмын гэрэл угтажа байна. Эрдэм ном, гэгээрэл болбосорол, баяр жаргал гэр соомнай оронхой. Хайшаашы харахала сталинска ариун үршөөлтэ наран тугатан бадаржа, баян дэлгэр ажабайдал һадбарна. Энэниие харахалаа барагдашагүй ехэ омог баяр түрэнбди.

Бага һанандаа зобоһоноо һаннахалаа зосоомни харанхы болоһон. Урдань, революциин урда тээ бидэ үгэтайшүүд арай арайхан ами залгажа ажаһуудал бэлэйбди.

«А» үзгэше, дотор хубсаһанше, банишы гэжэ мэдэхгүйш. Хүдэлэн үгэ хабиржа, арай шамхайн гэжэ оюуһан самсааа үмхирэн хахаржа дууһатарын үмдэжэ ябахаш... һанаад, һанаад үзэхэдэ хэсүү агша даа. Юрөөл амиды хадаа ябаһан лэ зон гэшэ гээбди даа.

Иматгал Советскэ засаг бидэндэ ёһотой харуул найхан ажабайдал үршөөгөө. Би 1930 ондо колхозо ороо нэм. Мүнөө табан үхибүүтэйб. Ехэ хубүүмни колхозойнгоо бухгалтеридэ, удаада-

Тарилгын талмайн ургалта (гектараар)

1930 он. 1940 он. 1950 он.

Малай тоо толгойн ургалта (тоогоор)

1930 он. 1940 он. 1950 он.

Колхозой мал ба тарьян ажалай ургалта тухай диаграммууд.

Колхознигууд баян болоо

Ш. Д. МИТЯПОВ, Эгэтын-Адагай сельпогой сельмагыё дагша

Би Молотовой нэрэмжэтэ колхозой дэргэдхи сельмагы хэдэн жэл соо хүдэлмэрилжэ байнаб. Тинимээ колхознигуудай материална тэнгилэн байдалай таһал гаряагүйгөөр найжаржа, тэдэнэй юумэ худалдан абаха шалабарини улам урдажа байхыень элээр хаража байдагби.

Революциин урда тээ энэ шадар нэгтше магазин байгаагүй юм гэжэ үбгэд хэлсэдэг. Хэдхэн лэ хонжоо наймаашад арад зонич хэрэгзы муухайгаар мэхэлэн, малынь миинтээр шахуу абажа байгаа.

Мүнөө тад ондоо болоо. Советскэ худалдаа наймаан үргэнээр дэлгэрээ, арад зонше мүнөөр элбэг боложо, магазинууд тээшэ үргэн харгы татаа. Оёгдомон хубсаһан, хилгаһан ба торгон бүдүүд, сээр гоё сахи гэхэ мэтын эд бараануудта колхознигуудай эрилтэ тон ехээр ургаа.

Гансахан энэ жэлдэ 2 мотоцикл, 6 сепаратор, 4 самовар, 15 костюм,

- ### Колхозой түрүвшүүл
- АЮРЖАНАЕВ Цыбекжап—луговод.
АХМИТОВА Сабир Ахмитовна—колхозница.
БАЗАРОВ Дымрыл Базарович—модшо дархан.
БУДАЕВА Цырендулма—һаагшан, гуртрав.
ВАНЧИКОВ Намсарай—адуушан, гуртрав.
ГАМАНОВ Доржи—үхэршэн, гуртрав.
ГОНЧИКОВ Цыдендамба Дампилевич—ОТФ-е дагша.
ДАМБАЕВ Дымчик Дамбаевич—тумарш дархан.
ДОНДУКОВ Галсан Бадмаевич—сельхозшэн.
ДЫМБЕРЫЛОВА Хама Бадмаевна—һаалишан, гуртрав.
ДАШИПЫЛОВ Гөндөн—түмэрша дархан.
ЛЫГДЕНОВ Цыренжап Ванзатович—комбайнер, тракторист.
МУХАСАНОВА Мидега Пылова—малшан.
НОВИКОВ Иван Степанович—тракторист.
ОЧИРОВ Эши Очирович—бариягын бригадын бригадир.
РАНДАЛОВ Чимит Рандалович—МТФ-е дагша.
ХОХОВ Доржи Цыдыпович—хонишон, гуртрав.
ХОЛХОВ Радна Цыдыпович—колхозник.
ЦЫРЕНСВ Данзанима Бадмаевич—МТФ-е дагша.
ЦЫРЕНЖАПОВА Долгор Цыбиновна—хонишон.
ЦЫДЫПОВ Цыбек Цыдыпович—адуушан, гуртрав.
ЦЫРЕНДОРЖИЕВ Балжинима Дамбаевич—шалгалтын комиссийн түрүүлгэш.
ЧИМИТОВ Балдан Чимитович—механизованный мушчыё дагша.
ШОЯНЖЕВ Санзан Доржиевич—тарьянажалай бригадын бригадир.
ЯЛИЛОВ Базар Бадмаевич—МТФ-е дагша.

Нюураа сэлмэнэн нютаг

Б. Д. ДАМДИНОВ, Ульдыргын сомсоведэй түрүүлгэш

Молотовой нэрэмжэтэ манай колхозой почтальон үдэр бүхэндэ ар ябта газетнууды, бэшүүды асаржа байдаг. Тэдэн соонь республиканска, центрайна, аймагай газетнууд, манай колхозоо урган гаража, үргэн ехэ Эхэ орон соогоо хаа хаагуур тархан хубүүд, басагадайманай ехэ эсэгээ, түрэл садандаа, тала танилдаа лэшаһан бэшүүд байдаг. Иркутска госуниверситетдэй студент Дюбчин Дугаров, Уралай саанаһаа геолог Ендон Мархадасов, Сахалинһаа эрхэ албахагша Аюр Дашичимаев, ВКП(б)-гэй Иволгын айкомой секретарь Д. Шырендоржиев, Советскэ Армиин майор М. Дугаров болон бусад бидэндэ бэшэдэг.

Революциин урда тээ 500 зуугаад ламанартай Эгэтын дасагтай дэргэдэ хоёр классна хургуули хэдхэн жэл соо хүдэлмэрилжэ, баяшуулай үхибүүды хургаһан юм. Арад зон хадаа толгой тооложо шахуу үзэг бэшэг мэдэхгүй байгаа.

Тээд мүнөө нотагайманай нюу шарай тал ондоо болон сэлмээ. Үзэг бэшэг мэдэхгүй хүниие олохогүйт. Ухибүүднэй барандаа хурана. Тэдэниие 25 багшанар хурганна.

Колхознигуудайманай гэртэ электрын гэрэл, радио үннэй оронхой. Манай баатаринг хүүүд культуураар амарха, сэнгэхэ бүхы арга боломжотой болоо.

Би энэ колхозыё анха түрүүн тогтоолоһон хүм. Мүнөө үбгэжөөд болгоһоноб. Колхозойнгоо хорин жэл соо туйлахан асары ехэ амжалтанууды харахалаа сэдхэл зүрхээ доһолон баярланашыё, омогорхоношыё. Тиин бидэндэ эды шэнээн ехэ зол жаргал асархан агуухэ Сталин багшадаа гүн түнээгэ баясхалан хүргэнэб.

Тоо баримтанууд

- Колхозой 200 шахуу гөшүүд Зсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабзадажа, инэг түрэл Эхэ орондоо эрэлхгээр хамгаалалса.
- Дайнай жэлүүдтэ тус колхоз илалтада зориулан 603 толгой адуу мори, үхэр, хони, 155 центнер талха тариа, 379 мянган түхэриг мунга, облигаци, ехэ ноһоо, арга, тоһо гэхэ мэтэнүүды Советскэ Армида бэлгэлээ.
- Ухибүүднээ бэшээрээ бүхы колхознигууд бултадаа шахуу привилегияна шагналда хүртэ. И.
- Олон үхибүү түрэнб ба хүмүүшүүлэн 10 гаран экзэнүүд «Зхын алдар» гэжэ орденээр «Зхын медаль» гэжэ медаллар шагнагданхай.
- Гансахан 1949 ондо 100 гаран колхознигууд колхозой амаралтын байшанда, 3 хүн республиканска ба центрайна курортнуудта амархан байна.
- Колхознигууд сооһоо 7 хүн сомоной Советэй, 3 хүн аймагай Советэй депутатуудаар һунгагданхай, нэгэ хүн сомсоведэй түрүүлгэшээр хүдэлмэрилнэ.
- 1950 ондо социально-гэгээрэлэй хэмжээ-ябуулануудта 58.185 түхэриг номлолдонхой. Энэнь 1930 онойхио орхоодо 12 дахин ехэ болоо.
- Колхозоо 12 багша, 2 зоотехник, 2 фельдшер, 1 геолог, 12 партийно-советскэ хүдэлмэрилгэшэд, Советскэ Армиин 3 офицер, 40 тракторист, 5 комбайнер урган гарва.
- Колхозоо: лонемобиль, электростанци, ороһоо катавэг мехэчи зироованнэ сушила, пилорама, 20 сенокосилка, 30 морины тармуу, электро-хашалгалын агрегат, электро-һаалгын аппарат, 2 токарна станок, үрэмдэгын, муһилгын, модо харуудалгын стангоуд, электро-гагнуурин агрегат, 3 автомашина, молотилка ба бусад бии.

Хорин жэл соо манай туйлахан амжалтанууд

Үдэшлэн манай колхоздо орожо ерэхэдэ томо үндэр байшангуудай, улцитан жэралдэн гэрүүдэй сонхонуд электрын гэрэлээр алтаржа байдаг. Радио-үзэлэй байшан дээрэ тодхогдон томо ехэ репродукторһаа гоё найхан хүгжэм ээлдэжэ байдаг...

Ямаршыё айлда ороо һаатнай Ийнычын лампа бадаржа, радио ханхнажа байха. Олохон айлуудта орохоодо патефонуудыё, велосипедуудыё харахат. Клубтаманай орохоодо духовой оркестр, хоёр пианино харахат, колхозой залуушуул баян дээрэ наадажа, биллиард сохижо, шатар даам табижа, библиотекэ со ном уншажа, зал соо ёхор хатаржа байха...

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, манай колхознигууд үнэхөөр хүхюүн сэнгилн, культуура ажаһуудалтай болоо.

Колхознай Мааргата гэжэ аглаг найхан нотагта, аршаан булагай дэргэдэ амаралтын газар ёһотой культуураар түхээрэнхэй. Тэндэ эршүүдэй, эхэрэнүүдэй тус тусга байха байратай корпус баригданхай. Тэрэн соохи оро дэбисхэр болон бусад бүхы хэрэгсэлүүдынь республиканска курортнуудһаа дутуугүйгөөр түхээрэнхэй. Улаан булангай, столовын, банин, ванчын байшангууд баригданхай. Зунай үедэ олохон колхознигууднэй тэндэ амардаг. Тэндэ өөрымнай повар тусхай меногээр эдэе хоол бэлдэжэ байдаг Амаргашад хадаа колхозой фельдшерэй заабаряар ваннада орожо, аршаан уужа байдаг.

Манай колхозой харьяата Хүл гэжэ газарта һайн аршаан бии. Тэндэ үбэл зунай зургаан гэр барихайбди. Ондоо тээһээ ерээшэд,

мүн манайшыё колхознигууд тэндэ амардаг.

Мал ба тарьян ажалнай жэлһээ жэлдэ хүгжэжэ байдаг. Гол шуухала хүшэр хүдэлмэринүүднэй механизацилагданхай. Полнууд дээрманай тракторнууд, комбайнууд болон бусад олон машинанууд хүдэлмэрилнэ. Хонинойнгоо нооһо электрын хүсөөр хайшалнабди. Электрын хүсөөр үнээ һаадаг аппарат абанхайбди. Бии бүхы механизмуудаа будтышыё тоолохон хэсүүтэй байна. Механизированнэ кузнича соомнай токарна, үрэмдэгын, харуудалгын, муһилгын стангоуд хүдэлмэрилнэ. Электротрагнуури хэгдэлэг.

Урдань, революциин урда тээ харанхы бүдүүлг, ядуу тулюур байһан хүнүүдэй байдал мүнөө тад ондоо, баяр жаргалаар дүүрэн, культуура болоо. Эдэ бүгдыё бидэндэ колхозно байгуулагта, ленинско-сталинска национальна политика асарая.

Манай колхозой тогтоһоор хорин жэл гүйсэбэ. Тиин артелиинэй гөшүүд хүгжэжэ ерэнэн замаар эрхэн хараха зуурла, колхозно байгуулагтын туйлай ехэ хүсэтэй байһаниень дахин дахин хаража, омогорхон баясана.

Манай колхоз 1930 ондо байгуулагдаа һэн. Тэрэниие Бадма Дамдинович Дамдинов түрүүтэй (мүнөө Ульдыргын сомсоведэй түрүүлгэш) нотагай коммунистууд эмхилдэнэй, хүтэлбэрлэнэн юм. Тиихэ үедэ манай артелиё оройлоо 11 айл байгаа. 30-аад адуу моритой, 63 үхэртэй, 50-аад хони ямаатай байгаа. Түрүүшн жэлдэ 16 га хара тарья гараар тарьян юм.

Колхозой тогтоһон жэлдэ партина ба комсомольско длейкэ нүүд байгуулагдаа һэн. Ком-

мунистууд ба комсомолцууд өөһэднүүгөө үльгэр жэшээгээр бусад колхознигуудыё дахуудлаг, арад зоной дунда ехээн ойлголтамжын хүдэлмэри хэдэг байгаа. Намарын һайн ургаса хуряагдаа. Тарьян ба малажалайнгаа продукция ажалта үдэрүүдтээ хубаагаа һэмди. Колхознигуудай олзо ехэ байгаа.

Тиин уданшыёгүй хүршэ нотагуудай ажалал хамтаараа ажаллаха гэшэ нимэ һайн юм байна гэжэ лабар ойлгоод, артелинуудыё байгуулба. Хожомын тэдэнэр манай артелиё ниллээ һэн.

Энэ хорин жэлэй турша соо колхознай танигдашагүйгөөр урган хүгжэжэ, республика соохи түрүү колхозуудай зэргэдэ гараа. Энэ хэрэгтэ колхозой правлени ба партинай организаци шийдхэхы үүргэ эзэлээ...

Малайманай тоо юё мянга шахуу болоһонй. Ашаг шэмэтэ мал ажалай дүрбэн фермэтэйбди. МТФ ба СТФ хоёрнай ашаг шэмэтэ малажал хүгжөөлгын гурбан жэлэй түсөөр хараалагдан манай нимумыё уни хада үлүүлэнхэй.

Малайнгаа харууныё ба үүлтэрыё саг үргэлжэ найжаруулжа байһанай ашаар тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгэныё таһалгаряагүйгөөр дээшлүүлжэ байлагдаа. Нийтнүүгэ малыё метизацилжа эхилэнхэйбди. 1951 ондо тэрэнэй хахалын метизацилагдан байха юм. Малай харууныё ба тээжэлдэ ехээн анхарал табигдана. Малай 15 типовой байра бии. Ушөө бариглажа байна.

Малайда ан үсхэбэрлгын ферма, 30 шахуу бүлэтэй зүгы бии. Тэрэмнэй ехээн олзо үгэнэ.

Тарьянажалай талаар хэлэхэдэ, тарьянманай талмай 1930 онтой жэшэхэдэ, 80 дахин үргэдөө, та-

рилгын хүдэлмэри механизацилагдаа. Түрүү агротехникэ нэбтэрүүдгэ, тарилгаса саг болзор соонь хэлгэ хадаа тарьянаг ургасыё дээшлүүлжэ, жэлһээ жэлдэ улам ехэ ороһоо тарья хуряаха арга олгоно...

Колхозой нийтын ажахын ургалта, баялгын арибалдага хадаа колхознигуудай ажалта үдэрэй үнэ сэнгыё, олзо дохондыё таһалгаряагүйгөөр дээшлүүлнэ. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ олон колхознигууд ажалта үдэртөө 5—6 мянган түхэриг мүнгөөр, 20—30 центнер ороһоо, мүн нилээд ехэ мяха, тоһо олон бусад продуктуудыё абаа.

Нийтнүүгэ ажахыё саашань хүгжөөхэ талаар ехээн юумэ хэдэхээр хараалагданхай. Ойрын жэлүүдтэ малнай бүри олоһооруулагдаха, тарьянманай талмай үргэлхэгдэхэ, механизаци бүри үргэнээр ябуулагдаха байна.

Колхознай шэнэ газарта урлагдажа, бүри болбосон гоё байдалтай болгодохо юм. Тэндэ шэнэ шэнэ гэр байранууд, хургуули, гостиница, нийтын столово ба бусад барилганууд бодхоогдохо байна. Урэ жэмэстэ сад ба модот таригдажа, колхозойманай цэвтр танигдашагүй найхан болохо юм.

Правленинүүгэ ба партинай организацингаа хүтэлбэрээр ойрын жэлүүдтэ шэнэ шэнэ амжалтануудыё туйлажа, артелиинүүгэ баялгыё улам арибадхаха, өөһэдөө бүри баяч сэнгилн байдалтай болохо байһандаа манай колхозой гөшүүд лаб батаар найдана.

Р. Банзарон.
Б. Гончиков, парторганизациин секретарь.

ҮБНЭ ХУРЯАЛГЫЕ ЭРХИМ БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР УГТАЯ!

Экономическа асуудалнууд тушаа польско правительственна делегаци Москва ербэ

Хүдэлмэрийн түсэб зохёоно

1950 ондо адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын түлөө социалистическэ мүрүсөөндэ эршэмтэйгээр оролсоһон Курумканай аймагай түрүү колхозууд үбнэ хуряалгада найнаар бэлэдхэжэ байна.

Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз энэ хабарта сабшалан дээрэ 3100 ашаа нар шэбхэ гаргаһан, 30 гектарга үтэг хэһэн байха юм. Мүн 250 гектарай модо шулуу, 15 гектарай һөгг бурганаа сээрлээ. Мүнөө энэ колхозойхид сенокосилканыуд болон бусад зэр эмсэгүүдэ заһабарилжа дүүргээ. Наяар үбнэ хуряалгын түсэб табижа дүүргэжэ.

Тэршэлэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз үбнэ хуряалгын хүдэлмэринүүдэй календарна түсэб зохёог. Түсэб соонь колхознигуудай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ шухала анхал табигданхай. Энэ жэлдэ тус колхоз 12 морин тармуур, 3 сенокосилка шэнээр абаа. Мүн эндэхид үбнэ хуряалгынгаа хушан машина эмсэгүүдые найнаар заһабарилжа байна.

Е. Цыренова.

Үбнэ хуряалгада бэлэн

Энэ жэлдэ Молотовой нэрэмжэтэ колхоз сабшалантайга үргэн талмайнууд дээрлэнэ баянг ургаса хүлээнэ. Тус колхоз 1000 гаран гектар сабшалан сээрлэжэ, үргэн абаһатай сенокосилкаар сабшахаар бэлэн болгонхой.

Тус колхозой машинын парк жэл эрэхэ тудам баяжана. Мүнөө Кунгага 21 сенокосилканыуд, 19 морин тармуурнууд ба бусад зэр эмсэгүүд сүм заһабарилгадга дүүргэлдэһэн байха юм.

Ярууны аймагай энэ түрүү колхоз малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын тула ингэжэ тэмсэнэ.

Т. Сарасна.

„Б. М. Үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

Гээгдэнги колхозуудта туһаламжа

Манай газетын майн 27-ной номерто «Хэлээд хадаа тэрэнэ дүүргэхэ» гэһэн гаршатай статья толилодоһон юм. Энэ статья соо Бичурын аймагай Бага-Куналейн МТС-эй харьяата Молотовой, Лениной, Крупскаягай ба Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта хабарай тарилгын хангалтагүйгөөр үнэргэдэжэ байһан тухай хэлэгдэһэн байгаа.

Тарилгын хүдэлмэрин хурдагдаха зорилгоор МТС-эй дэргэдэ колхозуудай түрүүлэгшээр, парторганизациин секретариууд ба хүдөө ажыхын мэргэжэлтэдэй кустовой зүблөөн болоһон. Гээгдэнги колхозуудта бодото туһаламжа үзүүлхын түлөө аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ, ВКП(б)-эй айкомой бюрогой гээгдэнги колхозуудта үгэхэ тухай МТС-эй дирекцидэ дурдагдаһан байгаа. Июнин 10-най байдалаар дурсагдаһа колхозууд тарилгынгаа хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ ойроого. Механизаторнуудай дундахы политическын нийтэн хүдэлмэри тухай Бичурын МТС-эй замполит Лобановай тоосоо ВКП(б)-эй айкомой бюро шагнажа, дутуу дундануудын тэмдэглэһэн ба энэ хүдэлмэринэ найрааруулаха талаар шанга эрилтэ хэһэн байна. Бюрогой заседанида аймагай МТС-үүдэй замполитууд барандаа хабаадуулагдаа. Тарилгын хүдэлмэрин ба майн пар хахалалгын талаар Заганай ба Бодонгуудай сельсоветүүдэй колхозуудай договорно уялгануудаа дүүргэгшэ тухай акт бэшэгдээ. Тэрэ акт ойрын үдэрнүүдтэ аймгүйсэдкомой заседанида табигдаха ба сүүдтэ үгэхэ байна. Пар хахалалгы ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхэ хэмжээнүүдые аймагай партийна, советскэ ба хүдөө ажыхын органууд абажа байна гэжэ ВКП(б)-эй айкомой секретарь нүхэр Гармаев манай редакцида мэдээсээ.

Нёдондонойнгоо алдууе дабтана

1949—50 онуудай үбэлжэлгын тэдэ Иволгын аймагай зарим колхозуудай адуу мал олоороо турһан, мүн хороһоншые байна. «Улаан Оронго» колхоздо малай үбэлжэлгэ илангаяа муугаар үнэргэдөө. Шалтагаанынь юуб гэхэдэ, үбнэ тэжээл багаар абтаһан, хэдэн олон гектар талмайн ногоон сабшагдангүй үлэһэн байгаа.

Гэбшье, «Улаан Оронго» колхозойхид нёдондонойнгоо алдууһаа һургаал абангүй, харин тэрэнээ дабтажа байха юм. Ушарын хадаа колхозой правлени ба партийна организаци сабшалан найжа руулаха, мүн үбнэ хуряалгада бэлэдхэжэ тушаа тон бага оролдогдо гаргажа байна. Тэрэнэй эсэстэ энэ колхоз сабшалангай газарые модо шулуунһаа сээрлэхэ, үтэгжүүлхэ мэтын түсэбүүдые дүүргэгшэ. Гална, аяар мүнөө хүртээр посхоодоошые баряадүй байһаар.

Тэршэлэн үбнэ хуряалгын машинануудай заһабарилга муугаар эмхидхэгдэнхэй. Колхозно кузницын газаруур хэдэн олон сенокосилканыуд ба морин тармуурнууд хура бороондо орожо жэбэршөөд хэбтэнэд. Эдэ машинануудые түргөөр заһабарилжа тушаа хэншые хэмжээ абангүй.

—Үбнэ хуряалгын машинануудые

юундэ заһабарилнагүйбта. — гэжэ правленин түрүүлэгшэ нүхэр Лхамажановһаа асуухада:

—Тарилгана дүүргээд, үбнэ хуряалгада бэлэдхэхэбди, — гэжэ харюусаба. Энэ хадаа үбнэ хуряалгада бэлэдхэлые наатуулаха гэһэн нэдэлгэ болоно. «Улаан Оронго» колхозойхид сенокосилканыуд, морин тармуурнууд болон бусад зэр эмсэгүүдые түргөөр ба эрхим шанартайгаар заһабарилжа дүүрэн аргатай аад, тэрэнээ хэрэгдэжэ шаданагүй. Жэшээлхэдэ, тарянажалын бригада бүридэ кузница бин, мүн түмэршэ дархашуулые олон. Тээд, түмэршэ дархашуулын правленин захиралта хүлээгээд лэ, өөдтэй юумэ хэнэгүй. Мүн нэгшые бригаданы үбнэ хуряалгын гар эмсэгүүдые заһабарилжа эхилээдүй байһаар. Оронгынхид шэнгээр үбнэ хуряалгые унжагайруулжа байһан колхозууд тус аймагта олон. Айрмагай партийна, советскэ, хүдөө ажыхын органуудай ба колхозуудай зорилго хадаа эдэ дутуунуудаа дары усалдажа, «1950 ондо ургаса хуряалгы ба хүдөө ажыхын продуктуудай бэлэдхэлүүдые үнэргэхэ тухай» парти, правительствын тогтоолой эрилтые хэрэг дээрэ бэлэдхэ болон.

А. Нагаслав.

Дутуунууд үшөөл олон

Малажалда тэжээлэй бата бэхи база байгуулаха хэрэгтэ Сүхын МТС нёдондонойнгоо үлүү ехэ анхал табина. Тингээжэ үбнэ хуряалгада ябаха сенокосилканыудаа баранинны заһабарилжа бэлэн болгоо. Мүн харьяата колхозуудайнгаа тарянажалай бригаданыудаа тракторна сенокосилканыудаар сабшаха участогуудаа таһалжа абанхай.

Наяар энэ МТС үбнэ хуряалгын шэнэ машинануудые абанхай.

В. Бадашкев.

Краснодарска хизаар. Ростовско университетай научна-испытательн Новороссийска биологическа станицин 30 жэлэй ой энэ жэлдэ гүйсэхэн, Советскэ засагай жэлнүүдтэ тус станица хадаа Хара далайе шэнжэлхэ ябадала нилээд ехэ нэмэри оруулан ба далайн геологическа байгуулалтын шэнэ теориин эхи табигһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: станицин гидрохимик З. Г. Драпкина ехэ гүнзэгы уһа шудалхын тула барометр бэлэдхэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

ПИОНЕРСКЭ ЛАГЕРЬ ЭМХИДХЭГДЭЭ

ВЛКСМ-эй Улан-Удын городской райкомой үүсхэлээр Профсоюзна улшын № 18 хашаан соо эмхидхэгдэһэн пионерскэ лагерята, хурагшад ба пионерүүд зунайгаа амаралтые эмхитэй найнаар үнэргэжэ байна.

Хурагшад хадаа энэ лагерята үлэмжэ дуратайгаар эрэлгэ ба зунай найхан саяе сэнгэлгээр, бээдэ туһатайгаар үнэргэжэ, хуралсалай шэнэ жэлые доруун хүсэ шадалтайгаар утгана гэжэ ороллоо.

№ 7 эхин хургуулиһаа багшанар эржэ, хурагшадтай хайшан гэжэ яг ба найнаар амарха тухай хэлээжэ үгэлэг, политическэ информации үнэргэдэг юм. Гадна тус хургуули пионерскэ лагерине элдэ нааданай хэрэгсэлүүдээр хангаһан байна. Мүн тэрэ хашаан соо байлад түрэлхид тэдэндэ волопровод оруулжа ба танын талмай хэжэ үгөө.

Түрэлхидэйнгөө хэжэ үгэһэн волопроводы хэрэглэн пионерүүд өөһэдэйнгөө хүсөөр гоё найхан сэгсэгүүдэй клубнуудые тарихан, улишалаа ногооруулаһан байна. Тэдэнэр өөһэдэ номуудые судлуулжа библиотекэ бүридхөөд, ураннайханай номуудые уншажа, сүлөөтэй сагаа үнэргэдэг болонохой.

Мүнөө пионерүүд экскурсиныуды хэжэ захалаа. Наяар мяханай комбинат, шэлэй завод ба Сэлэнгын гол мурэнэй пароходство экскурсияр гараха юм.

Үбнэ хуряалгын зэр эмсэгүүд

Бурмонкоопсоюз республикын колхозуудай үбнэ хуряалгада хэрэглэхэ зэр эмсэгүүдые хүдөө нотагуудта олоор эльгээжэ байна. 5894 аса, 15286 хажуур, 3350 алха, дүш, 29217 блуноу ба бусад эльгээгдээ. Үбнэ хуряалгын эхилтэр үшөө олон юумэнүүд эльгээгдэхэ байна.

Экономическа асуудалнууд тушаа польско правительственна делегаци Москва ербэ

Экономическа асуудалнууд тушаа польско Республикын Президентивна Делегацин Министрүүдэй Советдэй Түрүүлэгшэ Орлошо г-н Г. Минцээр толгойлогдон июнин 22-то Москва ербэ. Делегацин составта польско Республикын Гадаадын Худалдаа наймаанай Министр г-н Т. Гедэ ба хэдэн экспертүүд оролсоно.

СССР-эй Гадаадын Худалдаа наймаанай Министр М. А. Меньшиков, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын Орлошо А. И. Лаврентьев, СССР-эй Гадаадын Худалдаа наймаанай Министрын

Орлошо М. Г. Лошаков, СССР-эй Польнодо байгаа Торпед Е. И. Бабарин, СССР-эй МИД-эй харюусалгата сотрудничууд С. П. Кирсанов, Ф. Ф. Молочков, СССР-эй МВГ-эй харюусалгата сотрудничууд И. Г. Писарев, Н. И. Кузьминский белорусска вокзал дээрэ Делегацине угтаба.

Москвадахи польско Посольствын хүдэлмэрилэгшэд, Хэрэгүүдые эрхилхэ Эпигэмжэтэ г-н Я. Замбрович түрүүтэйгээр Делегацине тэрэшэлэн угтаба.

Вокзал польско ба советскэ тугуудаар шэмэгдэдэнхэй байгаа.

Советскэ Союзда гитлеровскэ Германиян довтолхоор юһэн жэлэй ой тушаа Германиян Демократическэ республикын правительствын мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июнин 22. (ТАСС). Советскэ Союзда гитлеровскэ Германиян довтолхоор 9 жэлэй ой тушаа Германиян демократическэ республикын правительствын мэдүүлгэ толило, тэрэн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ:

«Гитлерэй захиралтаар немецкэ сэрэгүүд уласхоорондын эрхые эблэн Советскэ Союзда нэртээр ороһон үдэрһөө хойшо мүнөөдэр 9 жэл болоно. Немецкэ үнэн сэхэ бүхэ патриотууд хадаа 1941 оной июнин 22-ой үдэрһе немецкэ түүхэдэй хамагай бузар муухай үдэрнүүдэй нэгэн гэжэ ханажа ябаха байна.

Тогтоһон түрүүшынгээ үдэрһөө хойшо немецкэ арад тушаа хани барисаанай ба эб найрамдалай политиктые дада бэшээр ба үнэн сэхээр ябуулжа байһан ба өөрнөө политическэ хүсэ болон экономическа шадалай ашаар немецкэ нацын дүтын хани ба союзник байха ёһотой гүрэндэ довтолһон үдэрһын тэрэ байгаа.

Хэрбээ немецкэ арад 1941 оной июнин 22-то энэ аюулта замда ороогүй байгаа хаань, бидэнэр болон бусад арадууд хэды шэнээн эхэ шуһа ба зөөри баялигаа үлөөн байлгана байгаа, нодэней нёлбон ба гашуудал хэды шэнээн бага байха байгаа, бусад арадууд ба бидэнэр империалистическэ эээрхэг гүрэнүүдэй зүлгөө хэды ехэ доромжолые зайсаха байгаа. Тус орон дотор ба тэрэнэй газаа тээ хархис хүсэнуудээр тарагдажа байгаа антисоветскэ болон антибольшевиствскэ пропагандата эсэргүү немецкэ арадай тэмсээгүй байһан ушарһаань, им-

периалистическэ гитлеровскэ ёһо журам хадаа немецкэ арадые энэ замда орохынь баалаһан байгаа.

Советскэ арадуудай дабагдаһагүй хүсэней ашаар, Советскэ Армин сэрэгүүдэй баатарлиг жэшэнуудэй ашаар, Генералиссимус И. В. Сталиной сэрэгэй реинальна искусствын ашаар Европ, тэршэлэн манай Эсэгэ орон гитлеровскэ фашистска ёһо журамтай дарлалтагаа сүлөөлгэдэһэн ба эб найрамдал болон тэнгэһэн байдалай оршон байдалда бодото демократи тээшэ зам нээгдэһэн юм.

Дээрмэшэ гитлеровскэ фашизмын хуури эзэлһэн англо-американска ээрлиг империализм хадаа дэлхэе булимтаран эзэлхые оролдон, манай арадые июнин шэнэ 22-ой үдэртэ туужа абаашахе хүсэнэ. Энэнь шадалдаха ёһотой, Гитлерые дагаша англо-американска этээгэдүүд энээнине хэжэ шадахагүй.

Германска демократическа республика хадаа бүхы немецүүдэй эб найрамдалтай байхын түлөө тэмсэлэй түшэг тулгуурны болоно. Немецкэ арадта июнин 22-ой үдэр хэзээдэшы дабтагдаха ёһотой. Советскэ Союзтай бата бэхи хани барисаатай байхандаа лэ немецкэ арад 1941 оной июнин 22-ой бузар хойшолонгуудые дабажа бата бэхи хани барисаатай байхандаа лэ Германи хадаа амгалан ба бээ даанхай нэгэдэмэл гүрэн боложо шадаха байна.

Берлин, 1950 оной июнин 22. О. Гротеволь, премьер-министр.

Советскэ Контрольно Комисси гадаадын зөөрин хамгаалалта ба захиралгы германска Демократическэ республикын правительствода дамжуулан үгэбэ

БЕРЛИН, июнин 22. (ТАСС). Информацион зургаанай мэдээсэһэнэй ёһоор, 1950 оной июнин 22-ой протокол баталагдаа. Тэрэнэй ёһоор, Германидахи Советскэ Контрольно Комисси хадаа Германиян демократическа республикын территория дээрэ энээнэй урда тээ Германидахи советскэ сэрэгтэ

Администрациин хиналта доро байһан гадаадын зөөрин хамгаалалта ба захиралгы Германи демократическа республикын правительствода дамжуулан үгэбэ. Германска демократическа республикын правительство дээрэ заагдаһан зөөрин хамгаалалты бөөдэ даажа абаба.

Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ тухай

Хүүгэды коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ советскэ багшын үүрэг ба харюусалга тон ехэ. Советскэ багшанар парти ба правительствын халуун анхалараар хүрээлэгдэнхэй.

Энэ анхал ба оролдогдо болбол советскэ багшанарһаа хүдэлмэрингөө шанарые эрид найжаруулахы эришэ.

Хургуулинуудай ябуулжа байһан хүдэлмэрини показательнууд ба экзаменуудай дүнгүүд хадаа зарим хургуулинууд, багшанар хүүгэды хуряалгын ба хүмүүжүүлхын шанары нилээд найжаруулаа гэжэ харуула. Гэхэтэй хамта, мүн ехэһэн дутуунууд элэрнэ.

Олонхи хургуулинуудта заалгын научно-теоретическэ ба идейн хэмжээн советскэ хургуулинуудай урда табигданһан үндэр зорилгонуудай хэмжээдэ үшөөл хөрөөдүй. Зарим багшанар хурагшадтаа гансал фактическа материалаа ойлгуулахы оролдон зангына ябуулахатайгаа хамта хурагшадтаа марксистско-ленинскэ үзэл бодолы хүмүүжүүлхэ ябадала анхаларада табинагүй. Мүн хурагшадтай хоёрдохи жэлдээ үлэлгэ үшөөл олоор үзэгдэдэг байна.

Сэлэндүмн долоон жэлэй хургуулин биологийн багша нүхэр Будаева гэрей амтандай шэнэ үлэлтэрнүүд ба үрэ жэмэстэ культурын

мичуринска сортнууд тухай хурагшадтаа хөөрөхөдөө тэдэниине манай эндэ хэрэглэхэ тухай, манай эндэ тэдэнэй үрэнүүдые холижо, шэнэ үлэлтэрэй мал бин болгодоор, шэнэ сортын жэмэсүүдые гаргалгаар хэгдэһэн туршалганууд тухай нэгшые үгэ хэлээгүй.

Советскэ хургуулин урда табигданһан шухала зорилгонуудые бээдүүлхэ ябадал хадаа нэн түрүүн багшаһаа, тэрэнэй научно-теоретическэ мэдэрэлһээ ба педагогическэ мэргэжэлһээ сүм дулдыдадаг байна. Тинмэ дээрлэнэ багша болбол мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлжэ байха ёһотой.

Педагогическа хургуули дүүргэһэн тухай диплом абаад, өөрынгөө эрдмые дүүргэбэ гэжэ ханаха гэшэ гэнэн хонгор ябадал болоно. Багша болбол педагогическа хүдэлмэрид ороод байхандаа, өөрынгөө эрдэм мэдэсые, мэргэжэлы дээшэлүүлхын тула оролдожо, ходоодоо хүдэлмэрилжэ байха ёһотой. Ородой агууеһа педагог Ушинский болбол хэрбээ багшын тархи соо предмет хүсэл эхлэ тодо бэшэ наа, хурагшын тархи соо бүри һүни шэнги харанхы байха гэжэ баталан хэлэдэг һэн.

Гүйсэд хургуулитай багшанар байгааад, бирагүйхөнөөр хүдэлмэрилһэн ушарнууд манай республика дотор үсөөн бэшэ. Ушарын

юуб гэхэдэ, тэдэнэр өөһэдынгөө мэргэжэлые дээшэлүүлхые оройдо оролдоногүй. Багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ ябадал хадаа тон ехэ гүрэнэй удаханартай.

Манай республикын багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институт хадаа багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ зунай курсануудые жэл бүри үнэргэдэг. Багшанар хадаа энэ курсада үшөө намар байханда оруулагдадаг, тэдэндэ программаанууд, рефералуудай темэнүүд эльгээдэдэг.

Үнэргэгшэ хуралсалай жэлдэ олоһон багшанууд курсын урда тээ үгтэһэн даабарине дүүргэхэ талаар найнаар хүдэлмэрилөө. Тэдэнэр педагогикын ба методикын асуудалнуудаар хэдэн олон номуудые үзэжэ гараһан байна. Жэшэнь, Улан-Удын № 14 хургуулин багша Г. Хорун өөрынгөө эрдэм дээшэлүүлхы хэсэжэ хүдэлмэрилөөл, курсын эхилхын урда тээ гараха программаа найнаар үзэһэн ба «Үгын бин болодо», «Задачанууды бодожо хургалга» гэһэн темэнүүдээр рефератууды бэшэ.

Энэһингээ гадна нүхэр Хорун курсада хуража байханда: «Түүхын учебнигээр хүдэлмэрилхэ тухай», «Хоёрдохи жэлэ һууха ябадалые усалдаха тухай» элидхэлүүдые хэһэн байна. Тус элидхэлүүд соогоо нүхэр Хорун эдэ асуудалнууд

тушаа гансал теоретическэ баримтанууды хэлээ бэшэ, харин өөрнөө хүдэлмэрин дүй дүршэлые хэлэжэ үгэһэн байна.

Жэлэй турша соо очно-заочноор хуралсалы дүүргээд, нүхэр Хорун энэ хуралсалай жэлэй эхиндэ тус хургуулиһаа хуралсалай таһагы даагша болгоһон байна. Тэрэ хадаа үлэмжэ харюусалгатай энэ хүдэлмэринэ амжалтатайгаар ябуулжа байна.

Мүн баһа Кыренскэ дунда хургуулин багша Л. Молюгина гэгшэ курсын эхилхэ саг хүртээр хоёр шухала темээр рефератууды бэшэ. Курсада хуража байханда нүхэр Малюгина гурбан элидхэл хэһэн, курсаяа отличнаар дүүргэһэн байна.

Мүн тэршэлэн нёдондо жэлдэ курсын урда тээхи даабаринуудые найнаар үзэжэ гараһан, курсаяа отличнаар дүүргэһэн багшанар гэхэдэ: Дараев (Сэлэнгын аймаг), Урнышев (Кабанск), Сажинов (Курумкан) ба бусад болоно.

Багшанарай зунай курсанууд эхилбэ. Эхин хургуулинуудай багшанарай курсанууд июнин 5-да Кырта горлодо эхилэ. Эндэ Закаменай, Торнин, Здын, Сэлэнгын, Кударын, Кыятын аймагуудай ба Горлодо горлодо багшанар; Мухаршэбэртэ — Бичурын, Тарбагатай ба Мухаршэбэртэ аймагуудай багшанар; Кабанскда — Приусадхаха тухай» элидхэлүүдые хэһэн байна. Тус элидхэлүүд соогоо нүхэр Хорун эдэ асуудалнууд

то-Байгалай ба Баргажанай аймагуудай багшанар суглаара.

Бүхы аймагуудай бурят эхин хургуулинуудай багшанар Улан-Удэдэ июнин 8-һаа эхилэн курсада хуража захалаа. Предмэдүүдые заадаг багшанар хадаа июнин 20-һоо Улан-Удэдэ багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институтай дэргэдэй курсада хуража байна. Тус курсала бурят-монгол хэлэнэй, ород хэлэнэй, бурят хургуулин ород хэлэнэй, математикын, биологийн, түүхын немец хэлэнэй, физкультурын багшанар суглаара.

Бурят хургуулида бурят-монгол хэлэ ба ород хэлээ заадаг багшанар Усть-Ордын ба Агын национальна округуудһаа тус курсада ерэнэн байна.

Гадна, шэнээр нээгдэхэ долоон жэлэй хургуулинуудта математикы ба ород хэлэнэй багшанары бэлэдхэхэ нэгэ харын курсанууд июлин 1-һээ эхилхэ юм. Энэ курсануудта эхин хургуулин түрүү багшанар ба педучилищине отличнаар дүүргэһэд хураха байна.

Шэнэ хуралсалай жэлые шэнэ, нэргэгдэһэн эрдэм мэргэжэлтэйгээр эхилхын тула багша бүхэн оролдохо ёһотой. Тиигээд байбал, тэдэнэр уялгана ариунаар дүүргэжэ шадаха байна.

К. Олзоев,

багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ институтай хуралсалай таһагы даагша.

Голландида Стокгольмско урыада гар табина

ГААГА, июнин 21. (ТАСС). Голландида 102 мянган хүн Стокгольмско урыада гар табия.

Эб найрамдалай тала баригша олон хүнүүдэй хабаадалгатай суглаан үсгээдэр үлээ Гаагада болодо, тэрэн дээрэ парламентын депутат Хендрик Хортзак үгэ хэлэбэ.

«Эб найрамдалай хүлөөн хадаа дай үүдэхгшэ американецүүдые ба Баруун Европодохи тэдэй агентуудые айлгана. Дай үүдэхгшэд арадууды атомна бомбоор занана. Манай үхибүүд, эхнэрнүүд ба хүүгэдые холадахы тула, городууд ба тосхонууд дээрэ тэлэнэр энэ бомбо хаяхы хүсэнэ. Эб найрамдалай түлөө, урыада гар табихын түлөө хүдэлөө үргэдэхэ хэрэгтэй. Стокгольмско урыада табигданһан гар бүхэн хадаа дай үүдэхгшэд сохилто болохо байна» гэжэ Хортзак хэлэбэ.

Суглаанда хабаадагшад бүгэ дөөрөө Стокгольмско урыада гар табия.

Харюусалгатай ревактор Д. Д. ЛУБСАНОВ.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ Гүрэнэй Бурят-Монголой Лениной орденото оперо ба баледэй театрта — «Марница».

«Прогресс» кинотеатрта — «Туйлдаа хурһэн хүнүүдэй загвор». «Эрдэм» кинотеатрта — «Энэ Эсэгэ ороноо хамгаална».